

209743

II

SPRAWOZDANIE DYREKCJI

ARCHIWUM MIEJSKIEGO — BIBLIOTEKI ARCHIWALNEJ

MUZEUM HISTORYCZNEGO MIASTA LWOWA

MUZEUM NARODOWEGO IM. KRÓLA JANA III

ZBIORÓW BOLESŁAWA ORZECZOWICZA

GALERJI NARODOWEJ MIASTA LWOWA

I MUZEUM ETNOGRAFICZNEGO

Z DZIAŁALNOŚCI W LATACH

1933 i 1934

Z 8 ILUSTRACJAMI

LWÓW

NAKŁADEM GMINY KR. STOL. MIASTA LWOWA

1935

FRAGMENT KRUŻGANKÓW KAMIENICY KRÓLEWSKIEJ

(Muzeum Narodowe im. króla Jana III)

SPRAWOZDANIE DYREKCJI

ARCHIWUM MIEJSKIEGO — BIBLIOTEKI ARCHIWALNEJ

MUZEUM HISTORYCZNEGO MIASTA LWOWA

MUZEUM NARODOWEGO IM. KRÓLA JANA III

ZBIORÓW BOLESŁAWA ORZECOWICZA

GALERII NARODOWEJ MIASTA LWOWA

I MUZEUM ETNOGRAFICZNEGO

Z DZIAŁALNOŚCI W LATACH

1933 i 1934

Z 8 ILUSTRACJAMI

LWÓW

NAKŁADEM GMINY KR. STOŁ. MIASTA LWOWA

1935

1919 | 67

B96a
SZAK1

209743
II

7. Gusiakiemirone
K-ce Słodkiego 44
Ab.2 64. 5. m

W roku 1891, gdy obejmowałem kierownictwo i opiekę nad bezcenną skarbnicą dziejów Lwowa, nad jego przez wieki utworzonym Archiwum, było ono jedyną, ale zupełnie niedostępną, kulturalną instytucją Gminy, mieszczącą się w ratuszu, w jednej ubikacji.

Uporządkowawszy tę skarbnicę, już w r. 1892 otworzyłem ją dla badaczy przeszłości miasta. Odtąd Archiwum jego zamieniło się nie tylko w poważny warsztat naukowej pracy, ale w latach następnych dzięki życzliwości i poparciu Prezydentów miasta, dzięki ofiarności Gminy i różnych obywateli, dzięki pracy kilku jednostek, stało się ogniskiem, z którego dalsze wyłaniały się instytucje.

W roku 1892 powstał związek „Biblioteki archiwalnej” i „Muzeum Historycznego miasta Lwowa”. W r. 1907 założona została „Galerja Sztuki”. W roku następnym (1908) otwarte zostało „Muzeum Narodowe im. Króla Jana III”, w r. 1919 ś. p. Bolesław Orzechowicz oddał miastu swe cenne zbiory, które jako „Zbiory Bolesława Orzechowicza” odrębną utworzyły instytucję. Obecnie tworzy się „Muzeum Etnograficzne”.

Tą drogą zakres działalności dyrekcji Archiwum rozszerzył się na sześć nowo powstałych instytucyj, które mieszczą się dziś w sześciu gmachach, gdzie zajmują 103 ubikacyj, zapelnionych tysiącami okazów.

Dyrekcja z personelem wszystkich tych instytucyj, otoczonych życzliwą opieką prezydenta Wacława Drojanowskiego, jak zawsze, tak i w latach 1933 i 1934 dokładała starań, aby spełniać ściśle swe obowiązki:

Czuwała nad całością, bezpieczeństwem i należytem uporządkowaniem zbiorów, organizowała je odpowiednio i inwentorowała naukowo, starała się o ich powiększenie drogą darów, depozytów lub zakupną w ramach budżetu i uprzystępniała te zbiory pracującym naukowo lub pragnącym poznać je bliżej.

Zarządowi Miejskiemu, jego Wydziałom oraz innym Władzom udzielała potrzebnych im dat, wyjaśnień i opinij w różnych

urzędowych sprawach. Opracowała szereg referatów w sprawach miasta. Utrzymywała stosunki z podobnymi instytucjami w mieście, kraju i zagranicą. Brała udział w posiedzeniach Magistratu i Komisij miejskich. Uczestniczyła w pracach różnych komitetów, w obchodach narodowych i różnych uroczystościach.

Udzielała żądanych informacji w sprawach naukowych innym miastom, instytucjom, towarzystwom, osobom, komitetom, tak polskim jak zagranicznym, przeprowadzała badania, dostarczała odpisów i fotografii.

Prowadziła samodzielne badania nad przeszłością miasta i województw południowo-wschodnich. Starła się budzić zainteresowanie do nich drogą wydawnictw, odczytów, wykładów, propagandowych artykułów, wycieczek i t. d. W tym też celu urządziła szereg poważnych Wystaw historycznych.

Czuwała nad estetycznym wyglądem miasta, nad ochroną jego zabytków i przyrodzonego piękna.

Jedynym źródłem, które dostarczało funduszy na powiększanie zbiorów były skromne dotacje, uchwalane corocznie w budżecie miasta. Subwencji państwowej dotąd nie otrzymała żadna z wymienionych tu instytucyj.

Nadzór bezpośredni nad ich agendami sprawował w myśl zarządzenia Prezydenta miasta, wiceprezydent dr. Zdzisław Stroński.

Pracownicy wszystkich instytucyj poza czynnościami urzędowymi, pracowali nadto naukowo i ogłosili szereg prac, przeważnie z zakresu historii i kultury Lwowa.

W szczególności:

I. ARCHIWUM MIEJSKIE.

W Ratuszu.

Uporządkowane w układzie, jaki mu nadali jeszcze Jan Wagilewicz († 1866) i Karol Rasp († 1874), umożliwia szybkie orjentowanie się w materiale archiwalnym do każdej żądanej sprawy. Pracujący naukowo mają zadanie bardzo ułatwione, potrzeba jednak krytycznego opracowania i wydania „Inwentarza zbiorów archiwalnych“, wymagała systematycznego zrewidowania, dokładnego opisanie, ściślejszego podziału i ugrupowania wszystkich ich działów, tworzących po r. 1787 główny, staropolski oddział Archiwum miasta, aby przez Wagilewicza

i Raspa rozpoczęta jego organizacja, mogła być wreszcie ukończona.

Wykonanie tego jest od szeregu lat zadaniem wicedyr. Dr. Karola Badeckiego, który w latach sprawozdawczych kontynuując je, ukończył inwentaryzację ksiąg i aktów administracyjno-sądowych, obejmujących okres 1382 do 1787. Szczegółowo i krytycznie opracowana inwentaryzacja objęła w dwu kartotekach 1.140 ksiąg, 110 fascykułów i 174 indeksów i sumariuszy, tworząc podstawę do ustrojowego, grupowego i chronologicznego ich układu, a temsamem podstawę do opracowania i wydania drukiem ich Katalogów.

W związku z tą pracą ogłosił Dr. K. Badecki studjum p. t. „Archiwum miasta Lwowa, jego stan obecny oraz potrzeby reorganizacyjne, inwentaryzacyjne i wydawnicze“ (Archeion. Warszawa 1934, zesz. XII), w którym dał pogląd na etapy organizacyjne i inwentaryzacyjne tej instytucji od jej związków, scharakteryzował jej obecny stan i przedstawił projekt przyszłych koniecznych prac organizacyjno-inwentaryzacyjnych. W związku z tem opracował Dr. K. Badecki „Projekt wydawnictwa katalogów archiwalnych“, temsamem zaś zrealizowania „Inwentarza archiwalnego“, tak pożądanego oddawna, zarówno dla miasta jak i pracowników naukowych. Pierwszy jego tom, przygotowany do druku obejmie „Księgi i akta administracyjno-sądowe 1382—1787“ i wyjdzie z druku w najbliższej przyszłości.

II Oddział Archiwum tworzący Archiwum nowe (od r. 1787), nie posiada takiej zwartej ciągłości archiwaljów, jak I Oddział staropolski, składa się bowiem z resztek luźnych aktów i ksiąg, przeważnie po dawnej Ekonomji m. i z Protokołów podawczych ocalonych z pożaru, jaki w 1848 r. w czasie bombardowania Lwowa, zniszczył ratusz i jego registraturę z lat 1787—1848. Resztki te znalezione zostały w piwnicach ratusza, skąd je wydobyto i przyłączono do aktów, różnych, luźnych spraw po r. 1848, przekazanych Archiwum ze szkartów.

Przeglądowniem inwentowaniem tego Oddziału zajęty był asystent Dr. Józef Skoczek, który zdeterminował i opisał znaczną jego część, czyniąc go również dostępnym dla badań naukowych.

„Dziennik nabytków Archiwum m.“, do którego wpisywane są bieżące nabytki, dary i depozyty archiwalne, doprowadzono z końcem roku 1934 do liczby porz. 433.

Z nowych nabytków dwu ostatnich lat na wymienienie zasługują: „Inwentarze bibliotek zniesionych klasztorów OO. Trynitarzy lwowskich“ (z r. 1783); „Ortus et progressus foundationis Conventus Leopoliensis PP. Capucinatorum vera et genuina descriptio“ (z XVIII w.). Plik luźnych akt policji austriackiej we Lwowie dotyczących spraw powstańców 1863 r. Archiwum dokumentów i papierów rodzinnych, oraz materiałów do społecznej, politycznej i naukowej działalności ś. p. Józefa Białynia Chołodeckiego, zdeponowanych przez jego rodzinę. Szereg cennych archiwaljów do obrony Lwowa w latach 1918—1920, a wreszcie bogaty zbiór odpisów takichże archiwaljów złożony przez Towarzystwo Badania Historji Obrony Lwowa i Województw Południowo - Wschodnich.

Szczególnie cennym nabytkiem wzbogaciło się Archiwum w roku ub. Jest nim oryginalny, pergaminowy dyplom wydany 20 stycznia 1367 r. we Lwowie (Lamburde) przez króla Kazimierza Wielkiego pierwszemu biskupowi ormiańskiemu, Grzegorzowi, na założenie biskupiej stolicy we Lwowie.

Dyplom ten o wymiarach $30.5\text{ cm} \times 16.5\text{ cm}$, pisany czytelnie, niezniszczony, zachował również częściowo, znaną, piękną, majestatyczną pieczęć Kazimierza Wielkiego, wyciśniętą na białym wosku i wiszącą na czerwono-żółtym, jedwabnym sznurku (zob. ilustr.). Dziwną koleją losów znalazł się on przypadkowo w posiadaniu skromnego obywatela lwowskiego, który kupiwszy na tandecie stare biurko, odkrył w niem ten dyplom i odstąpił go do zbiorów archiwalnych.

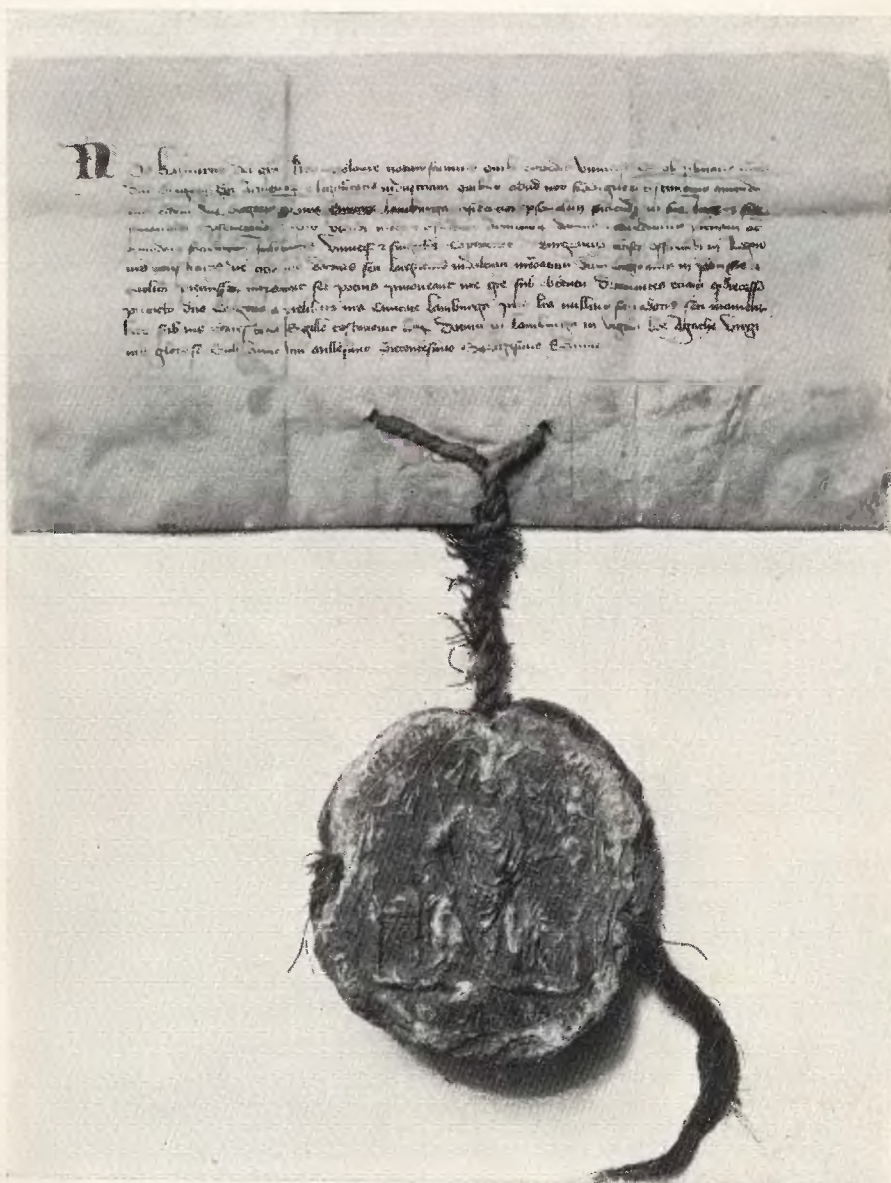
Z nazwisk hojnych ofiarodawców na rzecz Archiwum wyszczególnić należy: Marjana Andrzejewskiego, b. radnego m., Ernesta Teodora Breitera, dr. Witolda Chołodeckiego, dr. Tadeusza Mańkowskiego, dyr. Aleksandra Medyńskiego i płk. Zygmunta Zygmuntowicza.

W roku 1933 pracowało naukowo w Archiwum dwanaście osób, korzystając z 78 ksiąg, 452 fascykułów i zbioru planów.

W roku 1934 pracowało osób piętnaście, czerpiących materiały dla swych prac naukowych z 146 ksiąg, 41 fascykułów, 41 dyplomów i ze zbioru planów.

Do pokrewnych instytucyj naukowych we Lwowie wypożyczono w obu latach szereg ksiąg, fascykułów i planów.

W r. 1933 dla ułatwienia badań sfragistycznych założono odrębny oddział sfragistyczny, złożony z gipsowych

KAZIMIERZ WIELKI
 pozwala założyć biskupstwo ormiańskie we Lwowie
 20 stycznia 1367 r.

(Dyplom pergaminowy, nabyty w 1934 r.)

odlewów pieczęci królewskich, biskupich, klasztornych, szlacheckich, miejskich etc., znajdujących się w Archiwum przy dyplomach pergaminowych i na dokumentach papierowych. Doskonale ich odlewy, w ilości przeszło dwustu sztuk sporządzili pp. mgr. M. Haisig i mgr. A. Kuczyński.

Sprawa odpowiedniego pomieszczenia Archiwum, o czem mówi się już od lat 40, jest zagadnieniem pierwszorzędного znaczenia dla tej instytucji. Od przyszłego, należytego pomieszczenia zależeć będzie jej umiejętne uporządkowanie i rozwój. W memorjale Dyrekcji Archiwum z dnia 21 stycznia 1935 r. przedstawiony został Prezydjum miasta projekt oddania na ten cel budynku miejskiego, naprzeciw wylotu ul. Łyczakowskiej, który ma wkrótce opróżnić Oddział kablowy M. Z. E.

Budynek ten zbudowany w r. 1878, dobrze zachowany, położony w śródmieściu, izolowany, suchy, posiada tego rodzaju rozkład ubikacyj, że po przeprowadzeniu odpowiedniego, stosunkowo niewielkiego remontu, nadawałby się wprost idealnie na magazyny, z jednej strony archiwalne, z drugiej biblioteczne, środek zaś zajęłyby biura i pracownie. Całość tego budynku, ujęta nazewnątrż w inną architekturę niż dzisiejsza, sprawiałaby na tle starych, odsłoniętych murów fortyfikacyjnych, wrażenie bardzo dodatnie.

II. BIBLIOTEKA ARCHIWALNA M. LWOWA.

W Ratuszu.

W obu latach sprawozdawczych doprowadzono katalog kartkowy i inwentarz główny do Nr. 11.732. Dziennik nabytków bibliotecznych wzrósł do Nr. 3.994.

Z wydawnictw perjodycznych i czasopism otrzymywano i składano: 7 codziennych bezpłatnych, 4 tygodniowe płatne i 11 naukowych płatnych.

Oprawiono 45 dzieł w 129 tomach.

Drogą darów zbiory biblioteczne pomnożyły się o 208 tomów. Ofiarodawcami byli: Towarzystwo Naukowe we Lwowie, Biblioteka Uniwersytecka we Lwowie, Miasto Bratisława, Magistrat miasta Białegostoku, Przegląd biblioteczny w Krakowie, Prezydjum Zarządu m. Lwowa, Towarzystwo Szkoły Handlowej, Stowarzyszenie drukarzy we Lwowie, Towarzystwo Miłośników Przeszłości Lwowa, Państwowe Wydawnictwo książek szkolnych

we Lwowie, Książnica „Atlas“, Zjednoczone Zakłady kartograficzne i wydawnicze we Lwowie, dr. Karol Badecki, dr. Bohdan Barwiński, Ferdynand Bostel, Józef Białynia-Chołodecki, dr. Aleksander Czołowski, Zygmunt Lasocki, dr. Kazimierz Lenartowicz, dr. Tadeusz Mańkowski, dyr. Aleksander Medyński, dr. Stefan Papée, dr. Aleksander Peleński, Michał Marjan Pieszko, dr. Stanisław Rachwał, dr. Jakób Schall, dr. Witold Ziembicki, płk. Zygmunt Zygmuntowicz.

Nadto Biblioteka otrzymała wspaniały dar. Panowie Bolesław, Tadeusz i Przemysław Żegota Sołtysowie, wypełniając ostatnią wolę swego ojca, ś. p. Tadeusza Sołtysa, zasłużonego sekretarza Rady Szkolnej Okręgowej we Lwowie, w maju 1933 oddali w myśl jego testamentu Zarządowi m. Lwowa księgozbiór, liczący 2.285 przeważnie oprawnych tomów dzieł historyczno-literackich, a nadto 14 albumów i szereg widoków szkicowych Lwowa. Cenny ten księgozbiór umieszczono narazie w Czarnej Kamienicy.

Z dotacji Gminy zakupiono dla Biblioteki 391 dzieł w 412 tomach.

Biblioteka dostarczyła książek i druków na „Wystawę martyrologii Sybiru“ i „Lwów przed 40 laty“, urządzonej na Targach Wschodnich.

W latach sprawozdawczych uzupełniano katalog z zakresu urbanistyki i porządkowano wydawnictwa perjodyczne.

W roku 1933 korzystało z Biblioteki archiwalnej 514 osób, które otrzymały 1.160 dzieł w 1.854 tomach. Poza Biblioteką 280 osób korzystało z 740 dzieł w 1.020 tomach.

W roku 1934 korzystało 462 osób, które otrzymały 1.204 dzieł w 1.942 tomach. Poza Biblioteką 114 osób korzystało z 851 dzieł w 1.130 tomach.

Pracę należytego uporządkowania doborowej Biblioteki archiwalnej uniemożliwia brak odpowiedniego dla niej pomieszczenia. Trzy ubikacje magazynowe, w których się mieści, są tak przepełnione, że mnóstwo książek musi leżeć na podłodze lub oknach, a między gęsto ustawionymi półkami, sięgającymi pod stropy, ledwo przesunąć się można.

Znajdujący się narazie pod opieką Archiwum miejskiego poważny zawiązek „Publicznej Biblioteki m. Lwowa“, liczący około 8.000 dzieł, przechowuje się zmagazynowany przy ul. Ossolińskich 1. 3.

SIEŃ MUZEUM HISTORYCZNEGO M. LWOWA

(Czarna Kamienica)

III. MUZEUM HISTORYCZNE M. LWOWA.

W Czarnej Kamienicy, Rynek I. 4.

Inwentarz nabytków muzealnych powiększył się o 45 pozycji, od Nr. 516 do 561. Tworzą je portrety, obrazy, albumy pamiątkowe, dyplomy, odznaki honorowe, fotografie, ryciny, pieczęcie i klisze, odnoszące się Lwowa.

W darze otrzymało Muzeum: Dyplom Górnośląskiej Komisji Odznaczeń, przyznający Lwowowi Krzyż na Śląskiej Wstędze Waleczności i Zasługi. Dwa dyplomy i dwie odznaki honorowe 38 Pułku Strzelców Lwowskich i 6 Pułku Artylerji Ciężkiej. Krzyż Niepodległości z Mieczami, którym odznaczono Mogiłę Nieznanego Żołnierza na Cmentarzu Obrońców Lwowa w 15-lecie Niepodległości. Tablicę pamiątkową z listopada 1918 roku z napisem: „Reduta Piłsudskiego“. Zarząd Związku Obrońców Lwowa ofiarował „Znak IV Odcinka“ wraz z tablicą, zawierającą nazwiska członków. Wszystkie te przedmioty wystawiono w salach. Ponadto p. Marek Münz, fotograf, który od szeregu lat wzbogaca fotograficzne zbiory Muzeum darami zdjęć aktualności lwowskich (obchodów, zjazdów, pogrzebów i t. p.), złożył w tym okresie przeszło sto takich fotografii.

Z dotacji zakupiono między innymi z Wystawy „Lwów dawny“, cykl barwnych akwafort J. Kratochwili-Widymskiej, przedstawiających „Kramy lwowskie“.

Założono specjalny album, obejmujący zdjęcia kamienic: przed usunięciem z nich portali wystawowych i reklamowych szyldów i po ich usunięciu. Album to obejmuje dotąd 182 zdjęć wykonanych przez inż. Wzorka.

Wśród prac wykonanych przez kustosa Muzeum dr. Łucję Charewiczową, ukończoną została inwentaryzacja kartkowa rycin. Sporządzono inwentarz sprzętów muzealnych obejmujący 144 pozycje. W toku jest segregacja i inwentaryzacja wielkiego zbioru fotografii odnoszących się do Lwowa.

Drukuje się również źródłowa, obszerna praca p. t. „Czarna Kamienica i jej mieszkańcy“, napisana przez dr. Ł. Charewiczową, autorkę wielu cennych prac z przeszłości Lwowa. Wspomniana praca wydana będzie przez Towarzystwo Miłośników Przeszłości Lwowa w „Bibliotece Lwowskiej“, skrót zaś jej będzie wstępem historycznym do tymczasowego, zwięzłego „Przewodnika po zbiorach Muzeum Historycznego miasta Lwo-

wa". Wydanie jego, niezbędne dla publiczności zwiedzającej Muzeum, nastąpi w najbliższej przyszłości.

W roku 1933 zwiedziło Muzeum 7.964 osób. Z nich za opłatą 5.690, bezpłatnie 2.274.

W roku 1934 zwiedziło 2.625 osób. Z nich za opłatą 2.114, bezpłatnie 511.

Spadek frekwencji jest wybitny, mimo zniżenia opłat wstępu, co tłumaczyć należy jedynie ciężkim materjalnem położeniem.

IV. MUZEUM NARODOWE IM. KRÓLA JANA III.

W Kamienicy Królewskiej, Rynek 6.

Okres sprawozdawczy był dla rozwoju tego Muzeum wcale pomyślny. Przedewszystkiem zbiory jego powiększyły się znacznie, kryzys bowiem finansowy, zmuszający właścicieli do pozbywania się cennych zabytków i pamiątek rodzinnych, umożliwił Dyrekcji, mimo bardzo skromnej dotacji, nabywanie ich po cenach nader niskich.

Dzięki temu zbiory wzrosły o 665 okazów. W szczególności przybyło: Obrazów i portretów 28. Minjatura 1. Rysunków 33. Rycin 86. Rzeźb 29. Sprzętów 11. Sreber 11. Porcelany i szkła 17. Materji 1. Zabytków kościelnych i cerkiewnych 8. Broni i uzbrojenia 74. Części mundurowych, guzików wojskowych etc. 41. Zabytków huculskich 4. Medali, medaljonów, plakiet i odznak 31. Tłoków pieczętnych 98. Pierścieni historycznych 47. Pamiątek masonskich 9. Pamiątek narodowych i osobistych 39. Nut 8. Autografów i druków ulotnych 6. Albumów 2. Fotografij 57. Różnych zabytków 13. Planów zamku oleskiego 11.

Z powyższych przedmiotów zakupiono 574, a 91 złożyli Muzeum w darze:

Inż. Stefan Bogdanowicz: pierścione historyczny.

Anna i Marja Chrzanowskie: zegar francuski, fajkę i kapciuch po ś. p. gener. Wojciechu Chrzanowskim.

Dr. Aleksander Czołowski: 3 autografy, ładownicę z r. 1831, 2 pierścienie historyczne, kołczugę z XVII w. i 36 dzieł dla biblioteki podręcznej.

Stanisław Czołowski: odznakę pamiątkową.

FRAGMENT „SALI BRONI“

(Muzeum Narodowe im króla Jana III)

Ś. p. gener. Zuzanna Dylewska: 11 sztuk sreber, 1 tłok pieczęci, figurkę Napoleona, 2 szkła, pudełeczko nefrytowe i 2 zabytki kościelne.

Dr. Emil Kipa, konsul R. P. w Hamburgu: fotografię z r. 1863 i 2 dzieła.

Marjan Lachowicz: tłok pieczęci z r. 1863.

Zygmunt Łaszkowski: 4 obrazy batalistyczne z XVII w., 2 widoki miast, 3 rzeźby i 2 fotografie.

Exc. Leon hr. Piniński: fotografię portretu Jana III.

Kazimierz Przybysławski: 7 guzów srebrnych i 3 blachy herbowe.

Ks. Konstancja z Zamojskich Sanguszkowa: parę rękawic usarskich z XVII w., 2 plakiety, 2 ryciny i 14 sztuk porcelany koreckiej.

Tadeusz Wierzejski: portret olejny.

Plk. Zygmunt Zygmuntowicz: parę epoletów, kokardę i portfel powstańca z 1863 r. oraz szereg wycinków, karykatur etc. do biografii Marszałka Piłsudskiego.

Towarzystwo Opieki nad uczestnikami powstania w 1863/4: 1 rewolwer, krzyż pamiątkowy i legitymację z 1863 r.

Prezydjum b. Komitetu „Święta Miast”: oryginalny karton Artura Grottgera „Odpoczynek na Syberji“.

Z ogółu nabytków zasługują na szczególniejszą uwagę:

Współczesny, olejny, portret Hieronima Lubomirskiego, marszałka w. kor. † 1702.

Obrazy batalistyczne z XVII w. przedstawiające sceny z walk polsko-kozackich i polsko-tureckich (dar).

Współczesny, olejny portret króla Stefana Batorego, w czerwonej ferezji, z magierką na głowie (zob. ilustr.).

Portrety olejne: Maksymiljana II Emanuela, elektora bawarskiego, męża Teresy Kunegundy, córki Jana III (zob. ilustr.). Prymasa Michała Jerzego Poniatowskiego. Króla Stanisława Augusta. Ks. Lwa Sapiehy i Bohdana Chmielnickiego.

Portret olejny gen. Józefa Dwernickiego, kopja według oryginału J. Fr. Gigoux, wykonana przez J. Chlebusa.

Trzy rzadkie współczesne ryciny, przedstawiające sceny z bitwy pod Lipskiem 1813 r.

Talerz cynowy z XVI w. z wizerunkiem króla Stefana Batorego i napisem.

Cztery talerze cynowe, polskie, wykopane w zamku Czer-
nelicy.

Zegar stołowy, francuski po ś. p. gen. Wojciechu Chrza-
nowskim (dar).

Czternaście sztuk porcelany koreckiej (dar).

Dwa kirysy przednie, usarskie z XVII w.

Hełm polski, usarski, łuskowy z daszkiem i nausznikami
z początku XVII w.

Bandolet (tromblon) jeździecki z XVII w., krzosowy, cały
w srebro oprawny, przejrzyste ornamentowany, z rurą nabi-
janą srebrem.

Karwasz perski z XVIII w., bogato rzeźbiony w orna-
menty roślinne, inkrustowane złotem.

Kapa od ładownicy, srebrna, pozłocista, rytowana i nie-
lowana o motywach perskich, roboty niewątpliwie lwowskiej
z końca XVII lub pocz. XVIII w.

Trzy ładownice oficerskie z czasów Księstwa Warszaw-
skiego i Królestwa Kongresowego.

Pałasz polski z klingą augustowską po ś. p. gen. Ludwiku
Kickim.

Cztery prochownice huculskie, bogato ornamentowane,
z końca XVIII w.

Wstęga z odznaką i fartuszek polskiej loży wolnomular-
skiej „Izis“, szklanka i młotek hebanowy loży wolnomularskiej,
odznaka loży „Victoria“ w Grudziądzu, odznaka polskiej loży
w Londynie, odznaka loży „Orzeł Biały“ i „Świątynia Minerwy“
w Warszawie założonej w r. 1815.

Para kandelabrow srebrnych z pierwszej połowy XIX w.
(dar).

Świecznik brązowy, dwunastoramienny w stylu Lu-
dwika XV.

Dwa świeczniki mosiężne, holenderskie, z końca XVII lub
pocz. XVIII w.

Ornat ruski (fełon) z haftem figuralno-ornamentalnym
z XVI/XVII w. (zob. ilustr.).

Skarbonka drewniana, cerkiewna, z r. 1610.

Dwa krzyże drewniane, cerkiewne, misternie rzeźbione,
z XVII w.

Medaljon brązowy hetmana Seweryna Rzewuskiego,
z r. 1776 (unikat).

Medaljon żelazny ces. Napoleona I.

Medal srebrny z r. 1636, roboty Sebastjana Dadlera, bity na pamiątkę zwycięstwa nad Moskwą pod Smoleńskiem, zawarcia rozejmu ze Szwedami pod Sztumsdorfem i pokoju z Turkami.

Plakieta bronzowa króla Stefana Batorego, wykonana przez Antoniego Madejskiego.

Biust ces. Aleksandra I. (dar).

Dwadzieścia pięć biuścików zasłużonych Polaków, modelowanych przez I. Tatarkiewicza, w odlewach metalowych Mintera w Warszawie, z poł. XIX w.

Kolekcja pierścieni historycznych, polskich, z czasów Konfederacji Barskiej, na cześć ks. Józefa Poniatowskiego i z powstań polskich 1831, 1846, 1863 i t. p.

Tłok pieczętny jurysdykcji zamku w Wiśniczu, z XVIII w.

Dwa tłoki pieczętne z powstania 1863 r.

Kolekcja zaproszeń na nabożeństwa „Za pomyślność Ojczyzny“ po wypadkach warszawskich z 1861 r.

Rewolwer, krzyż pamiątkowy i inne pamiątki po ś. p. Teofilu Bętkowskim-Pindelskim, uczestniku powstania 1863 r.

Biblioteka podręczna wzrosła w tym czasie o 65 dzieł (z tego 54 z darów), głównie z zakresu muzeologii i sztuki. W całości liczy obecnie 383 dzieł w 547 tomach.

Podobnie jak w latach ubiegłych tak i w okresie sprawozdawczym każdy nowonabyty przedmiot był opisany na kartkach katalogowych i wciągnięty do głównego inwentarza, do którego wpisuje się wszystkie przedmioty, mające wartość muzealną, w porządku ich nabywania.

Kustos Rudolf Mękicki kontynuował pracę nad sporządzeniem inwentarza naukowego całości zbiorów. W szczególności sporządzono w dalszym ciągu katalog kartkowy rysunków. Ukończono katalog kartkowy broni, tak wystawionej w salach jak i przechowywanej w magazynie. Ukończono katalog kartkowy zbioru rycin. Uporządkowano również, ułożono i spisano na kartkach katalogowych ponad 5.200 drzeworytów z czasopism z ogólnej ich liczby 5.500.

Mając na oku jak najlepsze wystawienie okazów, urządzono przede wszystkim na nowo zbrojownię, powiększając ją o 400 sztuk, bądź nabytych, bądź dotąd zmagazynowanych. Wystawione w niej okazy umieszczono na nowych sztelarzach i wieszakach, wykonanych według pomysłu kustosza we wła-

snym zarządzie, w pracowni muzealnej. Sztelarze te demonstrowane w r. 1934 w Wilnie, na Zjeździe „Związku Muzeów w Polsce“, znalazły ogólne uznanie dla swych praktycznych zalet i małych kosztów sporządzenia.

W marcu 1933 roku dla uczczenia imienin I Marszałka Polski urządził Zarząd Muzeum, przeważnie z własnych zbiorów, wystawę p. t. „Józef Piłsudski w sztuce i literaturze“. Wystawa otwarta została w gmachu muzealnym przy ul. Ossolińskich 3, gdzie zajęła, prócz klatki schodowej, trzy duże sale. Zgromadziła ona wiele cennych dokumentów, autografów, fotografii, obrazów, rzeźb, medali, medalionów i pamiątek, charakteryzujących wszechstronnie osobę i działalność Wodza Narodu. Wystawę zwiedziło 6.200 osób.

We wrześniu tegoż roku przy współudziale Muzeum XX. Lubomirskich, Muzeum Ukraińskiego, Biblioteki Ossolińskich, Baworowskich i Dzieduszyckich, zorganizowało Muzeum w Kamienicy Królewskiej, ze zbiorów miejskich i wymienionych instytucyj dla uczczenia 250 rocznicy Odsieczy Wiednia, bogatą „Wystawę Zabytków z czasów króla Jana III“.

Wystawa ta objęła wszystkie działy ilustrujące życie i czyny tego króla, jego rodziny i współczesnych mu, tak w zabytkach jak i w literaturze ówczesnej i obecnej. Wystawa wzbudziła wielkie zainteresowanie. Zwiedziło ją do 10.000 osób, z nich 1.333 bezpłatnie.

Dla uczczenia „15-lecia Niepodległości Polski“, urządziło Muzeum w listopadzie tegoż roku, trzecią Wystawę p. t. „Sybir w martyrologji porozbiorowej Polski“. Wystawę tę, trwającą dwa tygodnie zwiedziło 1.500 osób.

W roku 1934, w czasie XIV Targów Wschodnich urządziło Muzeum wspólnie z Muzeum Historycznym m. Lwowa, w pałacu Sztuki, wystawę p. t. „Lwów przed 40 laty“. Zgromadzone na niej współczesne fotografie Lwowa w ilości przeszło 200 sztuk, portrety, obrazy, afisze, wydawnictwa, dokumenty, plany, medale i różnego rodzaju pamiątki, budziły ogólne zainteresowanie i ściągały tłumy zwiedzających.

Poza temi wystawami, siłami Muzeum a staraniem „Zrzeszenia Urzędników Banku Gospodarstwa Krajowego“ urządzono we Lwowie retrospektywną wystawę p. t. „Pieniądz polski w jego dziejowym rozwoju“. Pięknie wydany „Przewodnik“, zawierający rys historyczny mennictwa polskiego, opracowany

MAKSYMILJAN II EMANUEL,
elektor bawarski, zięć króla Jana III

(Portret olejny, współczesny, nabyty w r. 1934)

przez kustosa R. Męckiego pozostanie trwałym śladem tej wystawy.

Dyrektor i kustosz Muzeum brali żywy udział w pracach „Związku Muzeów w Polsce“. Pierwszy poruszył szereg spraw z zakresu muzeologii na zjazdach w Poznaniu i w Wilnie, drugi na zjeździe w Wilnie w r. 1934 wygłosił referat p. t. „Konserwacja i ekspozycja broni zabytkowej w muzeach“, który został wydrukowany w 4 zeszytach „Pamiętnika Zjazdu“.

Podobnie jak w latach ubiegłych współdziałało Muzeum w różnych sprawach z Towarzystwami i Instytucjami naukowymi w kraju i zagranicą, udzielało im i osobom prywatnym żądanych rad, wskazówek i informacji odnośnie do swego zakresu działania.

Za zgodą Prezydium miasta w „Sali Korniaktowskiej“ Kamienicy Królewskiej, odbywały się zebrania, posiedzenia i odczyty: Towarzystwa Miłośników Przeszłości Lwowa, Towarzystwa Miłośników Książki, Towarzystwa Heraldycznego, Ligi Morskiej i Kolonjalnej i innych.

Tu też odbywały się posiedzenia Komisji archiwalno-muzealnej.

W okresie sprawozdawczym ukończono restaurację Kamienicy Królewskiej, zamieniając szpecący wnek w sali I. piętra, od podwórza, na dwa stylowe okna. Pozatem wykonano ogrodzenie żelazne wejścia do piwnicy. Zmieniono również dotychczasową prowizoryczną instalację światła elektrycznego na instalację krytą z dodaniem lamp, tak w salach jak i na kruzgankach.

W r. 1933 było Muzeum z powodu wystaw otwarte tylko przez grudzień i w tym miesiącu zwiedziło je 673 osób, w tem 89 bezpłatnie.

W roku 1934 zwiedziło Muzeum 8.477 osób, w tem 2.066 bezpłatnie.

Z pośród licznych wycieczek wymienić należy: uczestników Międzynarodowego Zjazdu Historyków, Dziennikarzy Polskich ze Stanów Zjednoczonych A. P., Członków Izby Handlowej Polsko-Niemieckiej, Zjazdu Polaków z zagranicy i inne.

Z osób prywatnych między innemi zwiedzili w tym czasie Muzeum: Artur Coloman, prof. Columbia University, senator Milan Popowicz z Belgradu, Amaldo Frateli, sekretarz Mussoliniego z Rzymu, baronowa Meline D'Asbeck z Holandji i wiele innych.

Podnieść należy, że na frekwencję zwiedzających wpływa bardzo ujemnie w miesiącach zimowych zupełne nieopalenie sal muzealnych. To samo dzieje się we wszystkich wymienionych tu instytucjach miasta. Niewłaściwość ta musi być bezwarunkowo usunięta.

Również podnieść należy, że wystawione zbiory tego Muzeum, zapełniają szczelnie wszystkie sale. Wśród nich znajduje się niewielka tylko liczba zabytków i pamiątek, które tworzą bardzo cenny, II dział Muzeum, odnoszący się do naszych „Walk o Niepodległość“, od powstania T. Kościuszki do Legjonów J. Piłsudskiego. Z braku pomieszczenia dział ten w najważniejszej części musi spoczywać w magazynach. Uzyskanie dla niego lokalu zawierającego najmniej 10 sal, umożliwiłoby wystawienie w całości jego zabytków i pamiątek, tak żywo przemawiających do uczuć narodowych.

V. ZBIORY BOLESŁAWA ORZECHOWICZA.

Przy ul. Ossolińskich 3.

Posiadają dokładny inwentarz w dwu tomach, a czterech egzemplarzach. Mimo to ze względów praktycznych i naukowych uporządkowano i ułożono inaczej w specjalnych pudłach zbiór rycin polskich, zakupionych przez ś. p. Bolesława Orzechowicza i rozpoczęto pracę nad sporządzeniem nowego ich inwentarza.

Wobec braku legatu na powiększenie zbiorów ze strony ś. p. Fundatora nie zmieniły one swego liczebnego stanu.

Zbiory zwiedziło 1.687 osób, z tego 215 bezpłatnie.

VI. GALERJA NARODOWA MIASTA LWOWA.

W Miejs. Muzeum Przemysłu Artyst. i przy ul. Ossolińskich 3.

W obu latach, objętych sprawozdaniem, zbiory sztuki Galerji powiększyły się znacznie dzięki hojnym ofiarodawcom:

Ś. p. Zuzanna Dylewska, wdowa po ś. p. Antonim Dylewskim, b. austr. marszałku polnym, pragnąc aby po jej śmierci posiadane przez nią przedmioty artystyczne „nie dostały się w ręce niepowołane“ darowała z nich 114 wybranych sztuk do zbiorów muzealnych gminy miasta Lwowa, z tem zastrzeżeniem, że wiadomość o tym darze będzie podana dopiero po jej śmierci.

HAFT Z ORNATU RUSKIEGO (FELONU) w. XVI/XVII

(Nabyty w r. 1934)

Z owych przedmiotów otrzymała Galeria 26 obrazów i minjatur, wśród nich znakomite portrety malarzy lwowskich Alojzego Rejchana (zob. ilustr.), Marcina Jabłońskiego i Karola Schweikarta oraz dwa cenne obrazy z XVIII w. treści mitologicznej, niemieckiego malarza, Franciszka Jannecka.

Kazimierz Stanisław Pruszkowski, zam. w Paryżu, wykonując testament ś. p. Kazimierza Fedorowicza, właściciela realności we Lwowie, zm. w r. 1932, oddał do zbiorów Galerji siedem cennych obrazów ś. p. Witolda Pruszkowskiego, a między nimi głośny „Pochód na Sybir“, „Wiosnę“ i „Wierzbę“.

Aleksander Hajdecki, b. austr. pułkownik-audytur, zam. we Wiedniu, przysłał w darze dziewięć obrazów malarzy polskich i obcych oraz różne materiały rękopiśmienne do spraw artystycznych Lwowa.

Zygmunt Łaszowski, em. dyr. Banku Gosp. Kraj. złożył: portret „Birutki Zaborowskiej“ pendzla Aleksandra Raczyńskiego, obraz olejny Jana Józefa Grottgera (ojca Artura), przedstawiający „Konfederatów Barskich“ i Kornelego Szlegla „Gajówka o świcie“.

Ś. p. Jan Narkiewicz-Jodko zapisał testamentem swój portret pendzla Franciszka Horodyskiego.

Stanisławowie Barączowie ofiarowali cztery rzeźby ś. p. Tadeusza Barączana.

Spadkobiercy ś. p. Luni Drexlerówny, wykonując jej życzenie, złożyli w darze dwie prace zmarłej rzeźbiarki, a mianowicie jej autoportret i rzeźbę w bronzie „Homo Sapiens“.

Marceli Harasimowicz, b. kustosz Galerji, ofiarował obraz dużych rozmiarów „Zdobycz kruków“, malowany przez siebie w roku 1884.

Wszystkim tym ofiarodawcom i poprzednio wymienionym złożył P. Prezydent miasta, na posiedzeniu Rady m. dnia 22 maja 1934 gorące podziękowanie.

Z dotacji przeznaczonej na uzupełnienie zbiorów zakupiono: Franciszka Tepy „Marko Bonaris“, bohater greckich walk o niepodległość. Daniela Penthera „Portret mężczyzny“. Stanisława Dębickiego „Głowa starej kobiety“. Tadeusza Włodarskiego „Kroże“. Józefa Kruszewskiego „Żydowska menażerja“ i „Sąd kruków nad jagnięciem“, nadto rzeźbę w gipsie Wojciecha Brzegi „Gazda“ oraz fotografię przedstawiającą matkę i siostrę Artura Grottgera.

Ogółem zbiory Galerji powiększyły się o 47 obrazów, 4 minjatury, 6 rzeźb, 1 plaketę i 1 fotografię wartości historycznej; razem o 59 okazów.

Biblioteka podręczna Galerji wzrosła o 53 dzieł w 59 tomach. Z nich 22 otrzymano w darze.

W roku 1933 zwiedziło zbiory 4.374 osób, z tego 270 bezpłatnie. Wycieczek miejscowych i zamiejscowych, przeważnie szkolnych było 88.

W roku 1934 liczba zwiedzających wynosiła ogółem 4.836 osób, w tem 273 bezpłatnie. Wycieczek, które korzystały ze znacznych zniżek, było 97. Zbiory były otwarte w dnie powszednie od 9-tej do 2-ej, w niedzielę i święta od 10 do 1-ej.

W czerwcu 1933 r. Galerja wspólnie z Miejsk. Muzeum Przem. Artyst. urządziła wystawę trzech cyklów Artura Grottgera, znajdujących się w jej posiadaniu, a mianowicie: „Szkoly szlacheica“, „Wojny“ i „Warszawy“.

Ze zbiorów Galerji korzystały różne wystawy, jak: Leona Wyczółkowskiego, Jana Stanisławskiego, Witolda Pruszkowskiego i Legjony w Sztuce, urządzone we Lwowie przez Towarzystwo Sztuk Pięknych i przez Towarzystwo Zachęty Sztuk Pięknych w Warszawie (Wystawa Witolda Pruszkowskiego).

Również eksponatami swemi obesała Galerja „Wystawę zabytków z czasów króla Jana III“ i „Sybir w martyrologji porozbiorowej Polski“.

Z dniem 1 września 1933 Prezydent miasta oddało kierownictwo Galerji dyr. dr. Aleksandrowi Czołowskiemu po przeniesieniu w stan spoczynku p. Marcelego Harasimowicza, dotychczasowego jej kustosa.

Bezpośrednio nad zbiorami Galerji czuwał i inwentował je naukowo asystent dr. Jerzy Güttler.

Brak odpowiedniego pomieszczenia jest dla Galerji wręcz katastrofalny, uniemożliwia bowiem wystawienie całości bezcennych jej zbiorów. Wskutek tego w pewnej tylko części mieszczą się one kątem w dwu różnych miejscach, reszta ich spoczywa w magazynach lub została oddana w depozyt do różnych władz i urzędów. Stworzenie pomieszczenia, godnego zebranych dzieł sztuki, jest gorącym pragnieniem wszystkich kulturalnych sfer, które od r. 1910 czekają na jego spełnienie.

PORTRET HELENY MATZEL.

Mal. Alojzy Rejchan

(Dar Zuzanny Dylewskiej)

VII. MUZEUM ETNOGRAFICZNE

przy ul. Ormiańskiej 23.

Tworzy się z hojnego daru p. Aleksandra Prusiewicza b. obywatela Kamieńca Podolskiego i b. dyrektora tamtejszego Muzeum, który aktami z d. 9 kwietnia 1932 i 28 stycznia 1933 przekazał na rzecz Gminy swoje zbiory etnograficzne, gromadzone przez niego w ciągu trzydziestu lat. Przekazał je w darze z tą intencją, aby one stały się podstawą pod przyszłe Muzeum Etnograficzne, którego Lwów dotąd nie posiada.

Tą drogą powstał bardzo poważny związek tego Muzeum, dla którego Prezydent miasta oddało narazie trzy duże ubikacje w realności miejskiej przy ulicy Ormiańskiej 23, a dla dalszego jego rozwoju przeznaczyło, stylowo odrestaurowany „Pałac Biesiadeckich“. Tutaj w najbliższej przyszłości znajdą pomieszczenie tak zbiory p. A. Prusiewicza, jak i te, które dotąd kryją się w magazynach Miejskiego Muzeum Przemysłu Artystycznego i Muzeum Narodowego im. kr. Jana III i inne spodziewane. Umożliwią one utworzenie tu pierwszorzędnej instytucji tego rodzaju.

Uporządkowaniem i naukowem opisaniem daru p. A. Prusiewicza, zajmuje się sam ofiarodawca, przyjęty w charakterze kontraktowego pracownika.

Cenny jego zbiór obejmuje okazy z zakresu sztuki i przemysłu ludowego z sześciu regionalnych działów: lwowskiego, stanisławowskiego, tarnopolskiego, podolskiego, wołyńskiego i poleskiego. Wogóle obejmuje on: 30 kilimów, 200 tkanin, 250 sztuk nowszych wyrobów ceramicznych, 30 różnych części strojów ludowych, 80 czepców, 42 tkanych i haftowanych ręczników, 200 zabawek, 20 obrazów religijnych, szereg wyrobów ze słomy i wikliny, pisanki i wycinanki, 50 naczyń wykopaliskowych, 1.300 fragmentów wykopalisk.

Główną ozdobę tworzy, jeden z największych w Europie, zbiór haftów ludowych w ilości 4.500 sztuk, naszytych na kartony, uporządkowanych według województw i ich powiatów i w całości zinwentowanych.

Dopełnienie tego całego zbioru tworzy biblioteka etnograficzna licząca około 750 dzieł z zakresu etnologii, demografii, zdobnictwa i przemysłu ludowego.

Z skromnej dotacji przyznanej na rok 1934 sprawiono szereg niezbędnych ram, pólek i gablot.

P. A. Prusiewicz pracując równocześnie naukowo, ukończył monografię o „Hafciarstwie ludowym“ i „Garncarstwie ludowym na Wołyniu“. Nadto opracował mapę „Zasięgów technik ludowego hafciarstwa od Dniepru po San“.

Personal archiwalno-muzealny.

Dr. Aleksander Czołowski, dyrektor Archiwum, Biblioteki i Muzeów.

Dr. Karol Badecki, wicedyrektor Archiwum.

Dr. Stanisław Rachwał, archiwarjusz.

Dr. Józef Skoczek, asystent Archiwum.

Dr. Łucja Charewiczowa, kustosz prow. Muzeum Historycznego m. Lwowa.

Rudolf Mękicki, kustosz Muzeum Narodowego im. kr. Jana III.

Mgr. Andrzej Bruchnalski, asystent kontr. Muzeum Narodowego im. kr. Jana III.

Dr. Jerzy Güttler, asystent kontr. Galerji Narodowej m. Lwowa.

Aleksander Prusiewicz, pracownik kontr. tworzącego się „Muzeum Etnograficznego“ m. Lwowa.

Dr. Stanisław Brykczyński, pomocnik kontr. Biblioteki.

Służba: 2 woźnych, 5 strażników i 3 dozorców.

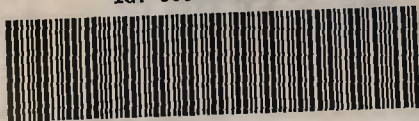
We Lwowie, 15 kwietnia 1935.

Dr. Aleksander Czołowski.

W 5
Biblioteka Śląska w Katowicach

Id: 0030000664561

II 209743